

KAZAN-KAZAN YAKLAŞIMI: MELEK YATIRIMCI KAVRAMI ve BİREYSEL KATILIM YATIRIMCISI İNDİRİMİ

WIN-WIN APPROACH: CONCEPT OF ANGEL INVESTOR AND INDIVIDUAL PARTICIPATION INVESTOR'S DEDUCTION

Oğuzhan ARMAĞAN*

ÖZ

Girişimcilere bir işin kurulmasında borç verecek veya ortak olarak, tecrübelerini aktaran kişiler olarak tanımlanan melek yatırımcılar belli şartlar altında GVK'nın geçici 82. Maddesi kapsamında devletçe sağlanan vergi desteğinden yararlanmaktadır. Çalışmamızda melek yatırımcı kavramına, ülkemizde melek yatırımcılığın boyutlarına yer verilmiştir. Melek yatırımcıların bireysel katılım yatırımcısı indiriminden nasıl yararlanacakları örnek olaylar verilerek mevzuat hükümlerine göre değerlendirilmiştir. Girişimciler için finansman sağlayan melek yatırımcılar ve girişimcilerin temin ettikleri sermaye veyahut tecrübe kazan-kazan yaklaşımını doğurmaktadır. Özellikle son dönemde konkordato ilan eden birçok şirketin nakit ihtiyaçlarına çare olacak bir finansman yöntemidir.

Anahtar Kelimeler: Melek Yatırımcı, Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi, Bireysel Katılım Sermayesi Lisansı, Gelir Vergisi, Finansman.

JEL Sınıflandırması Kodları: K34, M42

ABSTRACT

Angel investors, who are entrepreneurs that transfer their experience and funds to a start-up company either by lending or by becoming a partner of that company, enjoy the tax benefits according to Temp. Article 82 of ITL under certain conditions. This study deals with the concept of angel investor and the dimensions of angel investment in our country. How angel investors benefit from participation investment allowance is explained on examples. The capital or experience provided by entrepreneurs or angel investors is based on a win-win approach. This is a sound way of financing particularly for companies which compound with their creditors.

Keywords: Angel investor, individual participation investment allowance, individual participation equity, income tax, financing

JEL Classification Codes: K34, M42

* Vergi Müfettiş Yardımcısı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, oguzhanarmagan@hotmail.com.tr, ORC-ID: 0000-0002-7706-3822
Armağan, O. (Mart 2019). Kazan-Kazan Yaklaşımı: Melek Yatırımcı Kavramı Ve Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi, *Vergi Raporu*, 234, (176-185).

GİRİŞ

Melek yatırımcılık; servetlerini yahut tecrübelerini değerlendirmek isteyen yatırımcılar ile işletmelerine kaynak bulmak isteyen girişimcilerin ortak paydada buluşması sonucunda ortaya çıkmıştır. Her iki kesim içinde kazan kazan yaklaşımı geçerli olmaktadır. Şöyle ki; servet sahipleri atıl servetlerini verimli alanlara yönlendirmekte almış oldukları hisse senetlerinin iktisap bedellerinin %75'ini veya %100 beyannamelerinde indirim konusu yapmakta hem ileride yüksek getiri sağlayacak yatırımlara bugünden ortak olmakta hem de daha az matrah beyan ederek bir avantaj sağlamaktadır. İşletmeler açısından ise riskli yatırımlarına veya kendi öz sermayeleri ile gerçekleştiremeyecekleri veyahut gerçekleşmesi uzun süre alacak girişimlerine/fikirlerine kaynak sağlayarak mali yapılarını güçlendirmektedirler. Ayrıca ülkemizde son dönemde sıkça başvuru konfordatolarda firmaların sıkça nakit sıkıntısı durumlarından bahsedilmektedir. İşte tam bu aşamada bu firmalara sermaye desteği nakit temin edecek kişiler melek yatırımcılardır. Melek yatırımcıların dünyada her ne kadar erken evredeki girişimlere yatırım yaptıkları genel kabul görse de ülkemizde nakit sıkıntısı içerisindeki kuruluşlara yatırım yapmaları da kavramın ülkemiz şartlarına uyumlaştırılmasını ve geliştirilmesiyile sonuçlanacaktır.

Ülkemiz dışında iş meleği (Business Angel), enformel yatırımcı olarak adlandırılan kişiler; bir işin kurulmasında borç vererek veya ortak olarak sermaye sağlamaktadırlar.¹ Melek yatırımcılar (Angel Investors) girişimci şirketlere yatırım yapan özel yatırımcılardır.² Melek yatırımcılık kavramı mevzuatımızda doğrudan bu isimle

ile ifade edilmese de 22 Haziran 2012 tarih ve 28338 No.lu Resmi Gazete'de yayımlanan 6327 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile bireysel katılım yatırımcısı olarak ilk kez kullanılmıştır. Mezkûr kanunun genel gerekçesinde; kişisel varlıklarının yanı sıra tecrübe ve birikimlerini başlangıç veya büyüme aşamasındaki girişimlere aktaran kişiler bireysel katılım yatırımcısı olarak ifade edilmiştir. Ayrıca bireysel katılım sermayesinin, finansman sıkıntısı yaşayan girişimler açısından yeni bir finansal araç olduğu, erken aşama ve teknoloji odaklı işletmelerin desteklenmesinin ve bunlara yatırım yapılabilir hale getirilmesinin amaç olduğu, hedefin sektörün sağlıklı büyümesi ile beraber kurumsallaşmış etik kuralları olan sürdürülebilir yapı olduğu belirtilmiştir.³ Unutulmamalıdır ki her melek yatırımcı bireysel katılım yatırımcısı değildir. Zira bireysel katılım yatırımcısı olabilmek için mevzuatta öngörülen bir takım şartların yerine getirilmesine bağlıdır. Çalışmamızda bireysel katılım yatırımcısı yerine genel kabul görmüş melek yatırımcı kavramı kullanılacaktır.

Çalışmamızın devamında Bireysel Katılım Sermayesi 2018 dördüncü çeyrek ilerleme raporu esas alınarak melek yatırımcılara ilişkin rakamsal büyüklüklere özetle değinilecek, kapsamlı örneklerle melek yatırımcılara sağlanan devlet desteği uygulamasına mevzuat hükümleri ışığında anlatılmaya çalışılacaktır.

1- MELEK YATIRIMCI NEDİR?

İşletmelerin sermaye ihtiyaçları sadece kuruluş dönemlerinde değil gelişme ve büyüme

¹ Yrd. Doç. Dr. Osman ULUYOL, "Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman Yöntemi", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2008 (Cilt 3, Sayı 2) Sayfa 49.

² Yrd. Doç. Dr. Nurullah UÇKUN, "KOBİ'lerin Finansal Sorunlarına Melek Sermaye Çare Olabilir mi?" Muhasebe Finansman Dergisi 2009, Sayı 41, Sayfa 124

³ 6327 Sayılı Kanun Genel Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0612.pdf>, Erişim Tarihi: 02 Kasım 2018

dönemlerinde de önem arz etmektedir. Kurucuların veya sonradan ortakların koydukları nakit varlıklar veyahut maddi duran varlıklar, haklar vb. işletmelerin gelişmesinde her zaman yeterli olmamaktadır. Ayrıca sadece sermaye temin etmek varlığı sürekli kabul edilen işletmelerin hayatta kalmalarını bir yönüyle sağlamaktadır. İşletmelerin amacı karlarını maksimize etmektir. Bu kar maksimizasyonunda sermaye temini kadar bilgi birikim ve tecrübeye önemlidir. Girişimciliğin yeni bir argümanı olarak melek yatırımcılar gerek sermaye temin etmeleri gerekse tecrübe yönünden girişimcilere yol göstermeleri ve işletmenin amaçlarına ulaşmalarını sağlamakta önemli bir kavramdır. Bu yönüyle, erken evrede bulunan girişimcilere finansman temini sağlayan aynı zamanda satış, pazarlama yönetimi, strateji gibi konularda destek olan, girişimcinin büyüme potansiyelini değerlendiren ve bu potansiyelin sonuçlarının varlığını ortaya koyan kişiler olarak karşımıza çıkan melek yatırımcılar ülkemizde yeni sayılabilecek bir kavram olsa da kökleri Broadway gösterilerine kadar uzanmaktadır.⁴ Melek yatırımcı kavramına farklı bir açıdan bakacak olursak İslam iktisadında karşılık gelen kavramın mudaraba olduğu görülmektedir.⁵

Melek yatırımcılık sisteminde işletmeler veya girişimciler ortaya koydukları yeni bir fikri/gelişmeyi sermaye sahiplerine veya bilgi ve birikimi üst seviyede olan kişilere sunmaktadırlar. Melek yatırımcı, girişimin büyüme potansiyeli,

karlılık ve maliyet durumunu, rekabet ve ikame edilebilirlik hususlarını değerlendirerek yatırım yapma kararı almakta veya almamaktadır. Esasında bu kararı etkileyen en önemli husus melek yatırımcının koymuş olduğu sermaye karşılığı elde ettiği hisselerin, kısa sürede girişimin dolayısıyla hisselerin değerinin artması ile elden çıkarması durumunda karını olabildiğince maksimize etmesinde saklıdır. Kanaatimizce melek yatırımcılar girişimlere maddi ve manevi destek olan, alternatif yatırım olanaklarını, büyüme potansiyelini değerlendirerek yüksek getiri elde etmeyi amaçlayan bu amaca ulaşmak için sermaye yanında bilgi, birikim ve tecrübelerini aktaran, eğitim durumu ilkokuldan doktora kadar uzanan çeşitlilikte değişen, girişimlerin avantaj ve dezavantajlarını tahlil eden, bu tahlilde ülkenin ekonomik ve mali sistemini de inceleyen kişileri ifade etmektedir.

1.1- Türkiye’de Melek Yatırımcılık

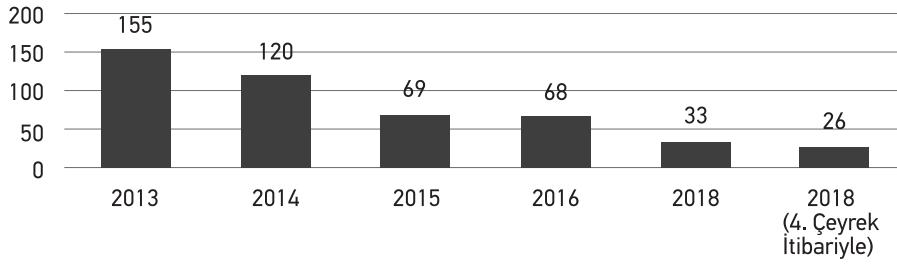
Hazine ve Maliye Bakanlığınca yayımlanan 2018 yılı 4. Çeyrek Bireysel Katılım Sermayesi (BKS) İlerleme Raporu’na⁶ göre, 6327 sayılı Kanunun yayımlandığı Haziran 2012 döneminde ve Bireysel katılım Sermayesi sisteminin yürürlüğe girdiği 15 Şubat 2013 tarihinden itibaren 26 tanesi 2018 yılının 4. Çeyreğine ait olmak üzere toplamda 471 adet lisans verilmiştir. Yıllar itibarıyla dağılımı aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

⁴ Bünyamin ER, Yunus Emre Şahin Mesut MUTLU, “Girişimciler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler”, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, Sayı 1, 2015, sayfa. 39.

⁵ Bünyamin ER, Yunus Emre Şahin Mesut MUTLU., “Girişimciler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler”, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, Sayı 1, 2015, sayfa. 44.

⁶ BKS İlerleme Raporu 2018 4. Çeyrek, Hazine ve Maliye Bakanlığı, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/02/BKS-%C4%B0LERLEME-RAPORU-4.-%C3%87eyrek.pdf> Erişim Tarihi: 07 Şubat 2019

BKS Lisans Sayısı

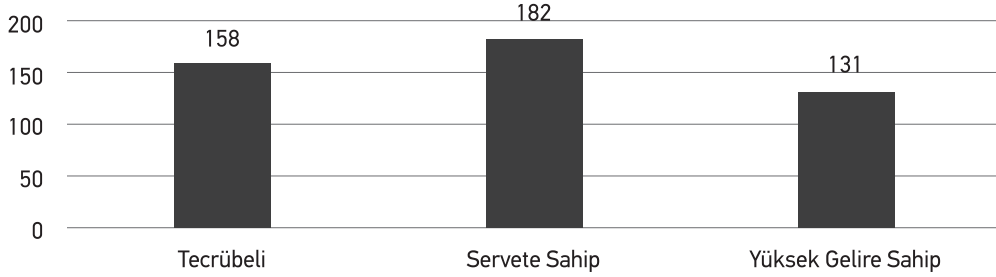
■ BKS Lisans Sayısı

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı 2018 4. Çeyrek BKS İlerleme Raporu

Verilen 471 adet lisansın illere ve bölgelere dağılımına bakıldığında İstanbul'un ilk sırada olduğu haliyle Marmara Bölgesi'nin bölge sıralamasında birinci olduğu görülmektedir.

Lisans sahiplerinin niteliklerine göre dağılımında yatırımcılar 3 ana kategoriye ayrılmıştır. Bunlar tecrübeli, servete sahip ve yüksek gelire sahip şeklindedir. 463 yatırımcının türlerine göre dağılımı grafikte gösterilmiştir.

BKS Lisans Sahipleri Yatırımcı Türü Dağılımı

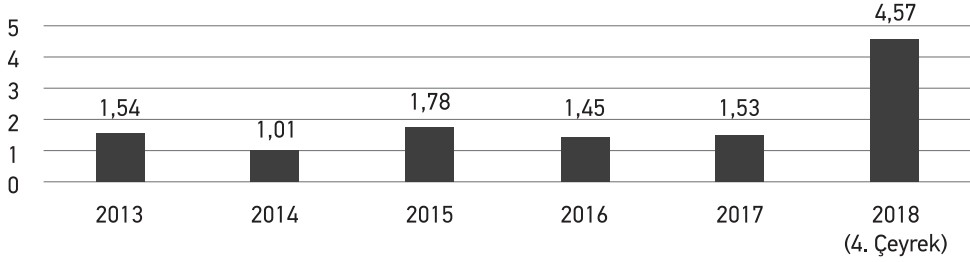
■ BKS Lisans Sahipleri Yatırımcı Türü Dağılımı

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı 2018 4. Çeyrek BKS İlerleme Raporu

Grafikte görüleceği üzere melek yatırımcıların %39'unun servete, %28'inin yüksek gelire sahip olduğu görülmektedir. Çalışmamızın önceki bölümünde belirtildiği üzere melek yatırımcılar sadece sermaye temin eden değil aynı zamanda bilgi ve birikimlerini girişimlere/girişimcilere aktaran kişiler olarak sistemde kendilerine yer edinmektedirler. Grafikte görüleceği üzere BKS lisans sahiplerinin %34'ü tecrübelerini aktaran kişilerden oluşmaktadır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı 2018 3. Çeyrek BKS İlerleme Raporu'na göre 2013 yılının Haziran ayında Bireysel Katılım Sermayesi Sistemi üzerinden ilk yatırım gerçekleştirilmiştir. Bugüne kadar yapılan yatırımlarda BKY'ler %10 hisse bedeli için ortalama 78.370,81.-TL sermaye aktarmışlardır. 31 Aralık 2018 tarihi itibariyle sistemdeki başvuru sayısı 35 adet olmakla beraber tutar olarak 11.889.206,00.-TL'ye karşılık gelen yatırım yapılmış yıllar itibariyle değişik grafikte gösterilmiştir.

**BKS Lisans Sahipleri Tarafından Yapılan Yatırım Miktarı
(Milyon TL)**

■ BKS Lisans Sahipleri Tarafından Yapılan Yatırım Miktarı (Milyon TL)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı 2018 4. Çeyrek BKS İlerleme Raporu

**2- MELEK YATIRIMCILARA SAĞLANAN
DEVLET DESTEĞİ ve UYGULAMA
ÖRNEKLERİ**

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunun⁷ geçici 82. Maddesi ile beraber Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelikte⁸ yer alan şartları sağlayan melek yatırımcılar vergi desteğinden yararlanmaktadır. 13 Haziran 2012 tarihinde Gelir Vergisi Kanun'a eklenen geçici 82. Maddesinde bireysel katılım yatırımcısı indirimi düzenlenmiştir. Ayrıca 1 seri No.lu Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ⁹ ile GVK'nın geçici 82. Maddesine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Mezkûr mevzuat hükümlerine göre Bireysel Katılım Yatırımcısı Lisansına sahip tam mükellef¹⁰ gerçek kişilerin geçici 82. Maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren; iktisap ettikleri tam mükellef¹¹ anonim şirketlere ait iştirak hisselerini en

az iki tam yıl elde tutmaları şartıyla Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik hükümlerine göre Hazine Müsteşarlığınca¹² belirlenen alanlarda yatırım yapılması ve bu yatırımın Müsteşarlıkça mevzuata uygun bulunması, şartlarının bir arada gerçekleşmesi ile 1.000.000,00.-TL'yi aşmamak kaydıyla 31.12.2022 tarihine kadar 213 sayılı Vergi Usul Kanununun değerlemeye ait hükümlerine göre hesapladıkları hisselerin tutarlarının %75'ini; Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu ile Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı tarafından belirlenen araştırma, geliştirme ve yenilikçilik programları kapsamında projesi son beş yıl içinde desteklenmiş kurumlara iştirak sağlayan bireysel katılım yatırımcıları için bu oran %100'ünü yıllık beyannamelerine konu kazanç

⁷ T.C Yasalar (06.01.1961) 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunun. Ankara:Resmi Gazete (10700 Sayılı)

⁸ Mevzuat Bilgi Sistemi, Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.17134&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> Erişim

⁹ Mevzuat Bilgi Sistemi, 1 Seri nolu Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=9.5.18753&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=Bireysel%20Kat%C4%B1l%C4%B1m%20Yat%C4%B1r%C4%B1mc%C4%B1s%C4%B1%20%C4%B0ndirimi%20Hakk%C4%B1nda%20Tebli%C4%9F> Erişim Tarihi:02 Kasım 2018

¹⁰ Gelir Vergisi Kanunun "Mükellefler" başlığı altındaki 3. Maddesinde yer alan gerçek kişiler tam mükellef olarak kabul edilmektedir.

¹¹ Kurumlar Vergisi Kanunun "Tam ve Dar Mükellefiyet" başlığı altındaki 3. Maddesinde kanuni veya iş merkezinden biri yâda her ikisi Türkiye'de olanlar tam mükellef olarak kabul edilmektedirler.

¹² 703 sayılı KHK ile Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı ile birleşmiştir.

ve iratlarından hisselerin iktisap edildiği dönemde indirebilirler.

Melek yatırımcıların GVK'nın 82. Maddesinde yer alan indirimden yararlanabilmesi için bireysel katılım yatırımcısı lisansı alması gerekmektedir. O halde yukarıda bahsi geçen indirimden tüm melek yatırımcılar yararlanmamaktadır. Ayrıca GVK. 82. Maddesinde belirtildiği üzere melek yatırımcılar, iştirak ettikleri kurumun doğrudan veya dolaylı olarak ya da ayrı ayrı veya birlikte hâkim ortağı olamazlar. Ayrıca; eşinin, kendisinin veya eşinin altsoyu ve üstsoyu ile üçüncü derece dahil yansoy hısımları ve kayın hısımlarının ya da idaresi, denetimi veya sermayesi bakımından doğrudan veya dolaylı olarak bağlı bulunan ya da nüfuzu altında bulunan kurumlara iştirak edemezler. Bireysel katılım yatırımcısı lisansına sahip olmak isteyen melek yatırımcılar Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin BKY (Bireysel Katılım Yatırımcısı) Lisansı başlığı altındaki 5. Maddesinde yer alan şartları sağlamaları gerekmektedir. Buna göre melek yatırımcıların yüksek gelir veya servete sahip yatırımcı ya da tecrübeli yatırımcı tanımlarındaki şartlardan herhangi birini taşımaları halinde BKY lisansına hak kazanacaklardır. Mezkûr yatırımcıların kimler olduğu 5. Maddede detaylı açıklandığından çalışmanın özünün yitirilmemesi amacıyla burada yer verilmeyecektir.

İndirim sadece tam mükellef gerçek kişilere/melek yatırımcılara tanındığından dar mükellef gerçek kişiler ile yıllık beyanname vermeyen tam mükellef gerçek kişiler anılan indirimden yararlanamayacaktır. Bu minvalde ticari, zirai ve serbest meslek kazancı sahipleri ile GVK'nın 86. Maddesinin mefhumu muhalifinden toplama yapılarak yıllık beyan ile kazanç ve iratlarını beyan etmek zorunda kalan tam mükellefler bu indirimden yararlanabileceklerdir.

Kanuni veya iş merkezinden biri Türkiye'de olmayan anonim şirketlere iştirak edilmesi durumunda da anılan istisnadan yararlanmak mümkün

olmamaktadır. Ayrıca mezkûr mevzuatta sadece anonim şirket iştirak hisselerinin konu edinmesi dolayısıyla başkaca sermaye şirketlerine iştirak edilmesi indirimden yararlanma hakkını vermemektedir.

Süre itibarıyla 2 yıldan daha az elde tutulan iştirak hisselerinden anonim şirketlere ait olsa anılan şartları sağlamadığından indirimden yararlanılmayacaktır. İki yıllık elde tutma süresi, girişim şirketi adına Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 25'inci maddesi kapsamında açılan ortaklık banka hesabına nakdi sermayenin yatırıldığı tarihte başlayacaktır. Yönetmeliğin 25. Maddesine göre melek yatırımcı tarafından iktisap edilen iştirak hisseleri karşılığında ödenen bedel; anonim şirketin kontrolünde olan ancak melek yatırımcı tarafından belirlenen tutarın üzerinde harcama yapılması durumunda kurum yetkilisi ve melek yatırımcının müşterek imzalarının şart olduğu böylelikle melek yatırımcının sermayesinin atıl yatırımlara veya bireysel harcamalara aktarılmasının önlenildiği bir sistem içerisinde ticari banka hesabına aktarılacaktır. Ayrıca iştirak hisselerini iktisap etmeden önce bireysel katılım yatırımcısı lisansına sahip olunması gerekmektedir. Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 14. Maddesine göre melek yatırımcının vergi desteğinden yararlanabilmesi için farklı şirketlere yapılacak yatırımların toplamı bu tutarı aşma durumu saklı kalmak kaydıyla iktisap edeceği her bir anonim şirket hissesinin bedelinin 20.000 TL'den az ve yıllık bazda 1.000.000 TL'den fazla olmaması gerekmektedir. Yıllık indirim tutarı azami 1.000.000,00.-TL olarak belirlendiğinden indirilemeyen kısım yeniden değerlendirilmeye göre artırılarak izleyen yıllarda indirilebilecektir. Melek yatırımcı yönetmelik hükümleri gereği asgari ve azami yatırım tutarlarına dikkat etmek suretiyle BKY indiriminden yararlanabilmektedir.

Devlet desteğinden yararlanmak için Bakanlıkça uygun görülen alanlara yatırım yapılması

şarttır. Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 4 No.lu ekinde 5 ana sektör ve otuz üç alt sektörden oluşan faaliyet konularında yatırım yapılmaması durumunda indirimden yararlanmak mümkün değildir. Ayrıca Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 27. Maddesinde belirtildiği üzere girişim şirketleri yasal olmayan veya şüpheli kaynaklardan elde edilmiş gelirlerle yürütülen veya genel ahlaka aykırı faaliyetlerde bulunamaz. Dolayısıyla melek yatırımcıların, mali kaçakçılık, silah veya kadın ticareti yolsuzluk gibi faaliyetlerden gelir elde eden kurumlara yatırım yapması durumunda BKY indiriminden yararlanamayacaktır.

Devlet Desteği Sağlanacak Ana Sektörler
Tarım, Avcılık Ve Ormanlık
İmalat Sanayii
Ulaştırma, Haberleşme Ve Depolama Hizmetleri
İş Faaliyetleri
Diğer Toplumsal, Sosyal Ve Kişisel Hizmet Faaliyetleri

Kaynak: Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik Ek-4 Devlet Desteği Sağlanacak Ana Sektörlere İlişkin Liste

Çalışmamızın bu kısmında konu ile ilgili örneklerle yer verilerek konu uygulamalı olarak izah edilmeye çalışılacaktır.

Örnek 1: Ankara'da ikamet eden Bay (A) 2016 yılında Hazine Müsteşarlığından bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış bir melek yatırımcıdır. 09.07.2017 tarihinde motorlu kara taşıtı imalatı faaliyetinde bulunan ve Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 26. Maddesindeki diğer şartları sağlayan tam mükellef (Z) A.Ş.'nin 1.400.000,00.-TL tutarındaki hisselerini iktisap etmiş ve iktisap bedelini 19.09.2017 tarihinde (H) Bankasında açılan banka hesabına nakden yatırmıştır. Ayrıca kâğıt imalatı ile iştigal eden (F) A.Ş.'nin 15.000,00 tutarındaki hisselerini

01.02.2017 tarihinde iktisap etmiş ve iktisap bedelini 02.03.2017 tarihinde (İ) Bankasında açılan banka hesabına nakden yatırmıştır. Bay (A) 2017 takvim yılında Almanya mukimi (D) bankasından 500.000,00.-TL mevduat faizi elde etmiştir.

Yukarıdaki örnekte yer alan melek yatırımcı Bay (A) Ankara'da ikamet ettiğinden GVK'nın 3. Maddesi gereği Türkiye'de yerleşmiş sayılmakta ve tam mükellef esasına tabi olmaktadır. Bay (A) tam mükellef (Z) A.Ş.'ye yatırım yapmadan önce BKY Lisansına sahiptir. (Z) A.Ş. Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik'in 4 numaralı ekinde yer alan motorlu kara taşıtı imalatı faaliyetinde bulunmaktadır. Melek yatırımcı iktisap ettiği hisselerin bedellerini nakit olarak banka hesabına yatırmıştır. BKS Hakkındaki Yönetmeliğin 14. Maddesine göre melek yatırımcıların azami yatırım tutarı her bir şirket için yıllık bazda 1.000.000,00.-TL'den fazla olmaz hükmü düzenlendiğinden vergi desteğinden yararlanmada azami tutarın dikkate alınması gerekmektedir. İlgili mevzuat ışığında Bay (A) tüm şartları sağladığından, iktisap ettiği hisse senetlerini en az iki tam yıl süreyle elinde tutma şartı ile GVK geçici 82. maddede yer alan vergi desteğinden yararlanabilecektir. Buna göre, hisseleri 2017 takvim yılında iktisap ettiğinden 2017 yılı için vereceği gelir vergisi beyannamesinden hisselerin iktisap bedelinin %75'i olan $(1.000.000,00 \times 0,75) = 750.000,00.-TL$ 'yi indirim konusu yapabilecektir. Ancak Bay (A)'nın beyan edilen gelirinin 500.000,00.-TL olması nedeniyle dönem matrahı 0,00 (sıfır) olacaktır. İndirim konusu yapılamayan 250.000,00.-TL $(750.000,00 - 500.000,00)$ ise Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında arttırılarak takip eden dönem beyan beyannamelerinde indirim konusu yapılabilecektir. Bay (A), (F) A.Ş.'nin iktisap ettiği hisseleri BKS Hakkındaki Yönetmeliğin 14. Maddesine göre asgari tutar olan 20.000,00.-TL'nin altında kaldığından vergi desteğinden yararlanamayacaktır.

Örnek 2: İzmir'de ikamet eden Bayan (E) 2016 yılında Hazine Müsteşarlığı'ndan bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış bir melek yatırımcıdır. 06.06.2017 tarihinde milli Savunma Bakanlığı'ndan aldığı izinle harp araç gereçleri ile silah üretimi faaliyetlerinde bulunan ve Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 26. Maddesindeki diğer şartları sağlayan tam mükellef (F) A.Ş.'nin 400.000,00.-TL, (Ş) A.Ş.'nin 500.000,00.-TL ve (K) A.Ş.'nin 300.000,00.-TL tutarındaki hisselerini iktisap etmiş ve iktisap bedelini 10.10.2017 tarihinde (H) Bankasında açılan banka hesabına nakden yatırmıştır. (Ş) A.Ş.'nin 2014 yılında gerçekleştirdiği "Milli Gemi Savar Füze Sistemi" Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yenilikçi proje kapsamında desteklenmiştir. Bayan (E) 2017 takvim yılında giderler düşüldükten sonra 700.000,000.-TL ticari kazanç elde etmiştir.

Yukarıdaki örnekte yer alan melek yatırımcı Bayan (E) İzmir'de ikamet ettiğinden GVK'nın 3. Maddesi gereği Türkiye'de yerleşmiş sayılmakta ve tam mükellef esasına tabi olmaktadır. Bayan (E) tam mükellef (F) A.Ş.'ye, (Ş) A.Ş.'ye (K) A.Ş.'ye yatırım yapmadan önce BKY Lisansına sahiptir. Mezkûr kurumlar Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik'in 4 numaralı ekinde yer alan harp araç gereçleri ile silah üretimi faaliyetlerinde bulunmaktadır. Melek yatırımcı iktisap ettiği hisselerin bedellerini nakit olarak banka hesabına yatırmıştır. BKS Hakkındaki Yönetmeliğin 14. Maddesine göre melek yatırımcıların azami yatırım tutarı her bir şirket için yıllık bazda 1.000.000,00.-TL'den fazla olamaz ancak farklı girişim şirketlerine yapılacak yatırımların toplamı bu tutarı aşabilir hükmü düzenlendiğinden vergi desteğinden tüm yatırımları için her ne kadar toplamı yatırılan sermaye 1.000.000,00.-TL'yi geçse de kurum bazında bu tutarı geçmediğinden Bayan (E) iktisap ettiği hisse senetlerini en az iki tam yıl süreyle elinde tutma şartı ile GVK geçici 82. maddede yer alan

vergi desteğinden yararlanabilecektir. Ayrıca son 5 yılda (Ş)'nin "Milli Gemi Savar Füze Sistemi Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yenilikçi proje kapsamında değerlendirildiğinde hisselerin %100 vergi desteğinden yararlanacaktır. Buna göre, hisseleri 2017 takvim yılında iktisap ettiğinden 2017 yılı için vereceği gelir vergisi beyannamesinden hisselerin iktisap bedelinin %75'i olan $(700.000,00 \times 0,75) = 525.000,00$.-TL ve (Ş) A.Ş.'nin hisselerinin iktisap bedelinin %100'ü olan 500.000,00 indirim konusu yapabilecektir. Ancak GVK'nın 82. Maddesinde yıllık indirim tutarı 1.000.000 TL'yi aşamayacağı düzenlendiğinden 1.000.000,00-TL indirim konusu yapılacaktır. Ancak Bay (A)'nın beyan edilen gelirinin 500.000,00.-TL olması nedeniyle dönem matrahı 0,00 (sıfır) olacaktır. İndirim konusu yapılamayan 300.000,00.-TL $(1.000.000,00 - 700.000,00)$ ise Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre bu yıllar için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılarak takip eden dönem beyan beyannamelelerinde indirim konusu yapılabilecektir.

Örnek 3: Aksaray'da ikamet eden Bay (D) 2016 yılında Hazine Müsteşarlığı'ndan bireysel katılım yatırımcısı lisansı almış bir melek yatırımcıdır. 05.02.2017 tarihinde tekstil ürünleri imalatı faaliyetlerinde bulunan ve Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmeliğin 26. Maddesindeki diğer şartları sağlayan tam mükellef (K) A.Ş.'nin 400.000,00.-TL tutarındaki iktisap bedelinin 300.000,00.-TL'lik kısmını 10.06.2017 tarihinde (H) Bankasında açılan banka hesabına nakden yatırmıştır. Kalan 100.000,00.-TL tutarındaki bedel için ise gayrimenkulünü sermaye olarak koymuştur. Bay (D) 2017 takvim yılında giderler düşüldükten sonra 300.000,000.-TL kira geliri elde etmiştir.

Yukarıdaki örnekte yer alan melek yatırımcı Bay (D) Aksaray'da ikamet ettiğinden GVK'nın 3. Maddesi gereği Türkiye'de yerleşmiş sayılmakta ve tam mükellef esasına tabi olmaktadır. Bay (D) tam mükellef tam mükellef (K) A.Ş.'ye yatırım

yapmadan önce BKY Lisansına sahiptir. Mezkûr kurumlar Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik'in 4 numaralı ekinde yer alan tekstil ürünleri imalatında bulunmaktadır. Melek yatırımcı iktisap ettiği hisselerin bedellerini nakit olarak banka hesabına yatırdığı 300.000,00.-TL açısından vergi desteğinden yararlanacaktır. Melek yatırımcılar iktisap ettikleri hisselerin bedelini nakit olarak banka hesabına yatırmak zorundadır. Buna göre, hisseleri 2017 takvim yılında iktisap ettiğinden 2017 yılı için vereceği gelir vergisi beyannamesinden hisselerin iktisap bedelinin %75'i olan $(300.000,00 \cdot 0,75) = 225.000,00$.-TL'yi indirim konusu yapabilecektir. Bay (D)'nin gelir vergisi matrahı 75.000,00.-TL $(300.000,00 - 225.000,00)$ olacaktır.

Verilen örneklerde gerçek kişilerin tam mükellef A.Ş.'lerin hisse senetlerini 2 yıl dolmadan elden çıkarmaları durumunda bireysel katılım yatırımcısı indirimi dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmemiş vergiler yönünden vergi ziyai doğacağı da açıktır. Son örneğimizde Bay (D)'nin 05.06.2018 tarihinde iktisap etmiş olduğu iştirak hisselerini elden çıkardığı varsayımı altında 225.000,00.-TL vergi ziyai doğmuş olacak ve zamanında alınamayan vergiler ile vergi cezalarında, verginin tarihini veya cezanın kesilmesini gerektiren durumun doğduğu tarihi takip eden yılın başından itibaren zamaşaşımı başlayacaktır.

SONUÇ

Çalışmamızda melek yatırımcı olarak ifade ettiğimiz bireysel katılım yatırımcıları özellikle yeni kurulmuş veya erken evrede bulunan işletmelere finansman temininde önemli bir kavramdır. 2018 yılında 4,57 milyonluk yatırım melek yatırımcılığın ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Melek yatırımcıların GVK'nın geçici 82. Madde-indeki şartları sağlamaları durumunda devlet tarafından verilen desteğinin bireysel katılım yatırımcı olma yönünde olumlu bir pekiştirici olduğu BKS 2018 4. Çeyrek raporunda görülmektedir.

Banka ve finans kuruluşlarının melek yatırımcı platformları oluşturmasının girişimcilerin ve işletmelerin bu platformlarda kendilerini ve fikirlerini/girişimlerini tanıtmaları sermayedarlar ile buluşmaları ülkemizin geleceği için faydalı olacaktır. Kazan-kazan yönetimin işlediği bir tarafın vergi desteğinden yararlandığı diğer tarafında finansman temin ettiği sistemin kamu spotları, tanıtımlar ile her kesime ulaştırılmasında fayda bulunmaktadır. Özellikle TUSİAD, MUSİAD, AS-KON gibi iş adamları kuruluşlarının, TURMOB gibi mesleki kuruluşların düzenleyecekleri paneller, seminerler, konferanslar her iki tarafı buluşturmada veya yatırımların hayata geçirilmesine fayda sağlayacaktır. Özellikle konkordato ilan eden kurumların nakit sıkıntısını çözme noktasında melek yatırımcılardan yararlanabilecekleri ve melek yatırımcılara tanınan vergisel desteğin de cezbedici olması şirketlerin mali yapılarının güçlenmesinde bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- T.C Yasalar (06.01.1961) 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanununun. Ankara:Resmi Gazete (10700 Sayılı)
- Mevzuat Bilgi Sistemi, Bireysel Katılım Sermayesi Hakkında Yönetmelik <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=7.5.17134&sourceXmlSearch=&Mevzuatliski=0> Erişim Tarihi: 02 Kasım 2018
- Mevzuat Bilgi Sistemi, 1 Seri nolu Bireysel Katılım Yatırımcısı İndirimi Hakkında Tebliğ, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.aspx?MevzuatKod=9.5.18753&Mevzuatliski=0&sourceXmlSearch=Bireysel%20Kat%C4%B1l%C4%B1m%20Yat%C4%B1r%C4%B1mc%C4%B1s-C4%B1%20%C4%B0ndirimi%20Hakk%C4%B1nda%20Tebli%C4%9F> Erişim Tarihi:02.11.2018

- 6327 Sayılı Kanun Genel Gerekçesi, <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0612.pdf>, Erişim Tarihi: 02 Kasım 2018
- BKS İlerleme Raporu 2018 4. Çeyrek, Hazine ve Maliye Bakanlığı, <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/02/BKS-%C4%B0LERLEME-RAPORU-4.-%C3%87eyrek.pdf> Erişim Tarihi: 07 Şubat 2019
- ULUYOL O., “Girişimcilikte Alternatif Bir Finansman Modeli Olarak Melek Finansman Yöntemi”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 2008 (Cilt 3, Sayı 2) Sayfa 49.
- UÇKUN N., “KOBİ’lerin Finansal Sorunlarına Melek Sermaye Çare Olabilir mi?” Muhasebe Finansman Dergisi 2009, Sayı 41, Sayfa 124
- ER B. Şahin Y.E. MUTLU M., “Girişimciler İçin Alternatif Finansman Kaynakları: Mevcut Durum ve Öneriler”, Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi, Sayı 1, 2015, Sayfa 39- 44.